

Boekbeoordelingen

Oebele Vries, *Asega, is het dingtijd? De hoogtepunten van de Oudfriese tekstoverlevering*. Met medewerking van Dieneke Hempenius-van Dijk. Leeuwarden-Utrecht: Steven Sterk, 2007. – ISBN 978 905615 142 3. €75,-

Voor (medio)neerlandici is het over het algemeen niet gemakkelijk om een goed overzicht te krijgen van wat er in de middeleeuwen ‘gebeurde’ in de Friese gebieden. Welke teksten circuleerden er, welke overeenkomsten en verschillen waren er met in het Middelnederlands overgeleverd materiaal? De informatie is nogal verspreid, en voor een belangrijk deel in het Fries geschreven. Het prachtig uitgevoerde boek *Asega, is het dingtijd?* van Oebele Vries zet de belangrijkste informatie én teksten bij elkaar en levert vertalingen van de Oudfriese teksten in zowel het Nieuwfries als in het modern Nederlands. Het is zo het ideale startpunt voor ieder die altijd al had willen weten wat er in middeleeuws Friesland op perkament en papier werd gezet, maar zelf de weg niet kon vinden.

Het boek bevat een goed leesbare inleiding waarin wordt ingegaan op de Oudfriese taal en taalbronnen, op de middeleeuwse Friese samenleving en met name op het Oudfriese recht. Het overgrote deel van de overgeleverde Oudfriese teksten is namelijk uit het genre van de rechts-teksten: keuren en landrechten die ondermeer voorschrijven hoe iemand zijn recht kon halen, wat de rechten en plichten van de *asega* (rechtskenner) waren, en boeteregisters die vermelden hoe verwondingen aan het lichaam moesten worden gecompenseerd. Een voorbeeld uit het algemene (Oosterlauwerse) boeteregister: ‘71 De lip geheel en al afgesneden: dertieneenderde mark. 72 De tong afgesneden: tweederde weergeld. 73 Het uitslaan van elk van de vier hoektanden: vijf marken en twee onzen of drie (on)schulds)eden’ (Vries 2007: 137).

Er zijn maar weinig teksten overgeleverd die tot het literaire genre gerekend zouden kunnen worden – Vries noemt ze voorzichtig eerder ‘protoliteratuur’ dan ‘belletrie’ (Vries 2007: 25). In dit boek zijn daarvan opgenomen de sage van Karel en Redbad, de Magnuskeuren, enkele teksten waarin de oorsprong van de Friese vrijheid wordt beschreven, en een tekstje over de vijftien tekenen voor de dag des oordeels, teruggaand op een tekst in het Latijn toegeschreven aan Pseudo-Beda.

Elke tekst wordt beknopt ingeleid (p. 50-72), met overleveringsgegevens en een omschrijving van het belang van de tekst, gevolgd door een beknopt literatuuroverzicht. Twee katernen met kleurenreproducties geven een prachtig zicht op de manuscripten zelf. Het omvangrijkste deel van het boek wordt uitgemaakt door de teksten en de vertalingen. Op elke opening staat in rood in de binnenmarges de Oudfriese tekst, en in zwart op de linker pagina de vertaling in het Nieuwfries en op de rechter pagina die in het modern Nederlands. Annotaties zijn tot het minimum beperkt. Van woorden die, als ze zouden worden vertaald, een omslachtige omschrijving zouden behoeven, wordt een betekenisdefinitie gegeven in het Glossarium achterin het boek. Verder wordt het boek ontsloten door een zaakregister.

Het is een genoegen om in dit boek te lezen en te bladeren. Door de inleidingen met bibliografische referenties is het gemakkelijk om meer specialistische literatuur over de teksten te vinden. Het geringe aantal annotaties stoort over het algemeen niet. Het enige waarover ik toch wat meer had willen weten is de waarde van de verschillende munteenheden, zoals die in het boven gegeven voorbeeld uit een van de boeteregisters ook worden genoemd. Nu heeft een (niet numismatisch geschoolde) lezer niet genoeg informatie om bijvoorbeeld gemakkelijk te kunnen zien wat de middeleeuwse Fries nu meer kostte: het volledig afsnijden van iemands lip of het uitsnijden van iemands tong.

Karina van Dalen-Oskam